

**CINSİYETLENDİRİLMİŞ
VATANDAŞLIK**

PLAN

- Giriş
- Cinsiyet ve Vatandaşlık
- Cinsiyetlendirilmiş vatandaşlık
- Kandiyoti Deniz «Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar».
- Sırman Nükhet «Küreselleşme, Avrupalaşma ve Türkiye'de Vatandaşlık».
- Fraser Nancy «Kamusal Alan».
- Kaynaklar

GİRİŞ

19.yy. cinsiyet ilişkilerinin gelişimi. Bu dönemde her iki cins arasında, kültürel olarak tanımlanan farklı anlamları ve rolleri belirginleştiren ve bunlara dayalı hiyerarşik gelişimler yaşanmıştır.

Nancy Fraser, “vatandaş” ve “vatandaşlık” kelimelerinin taşıdıkları değer açısından çok kuvvetli sözcükler olduklarını; itibarı, hakları, saygınlığı ifade ettiğini belirtir.

Hem erkek hem de kadın olan egemen bir devletin vatandaşı eşit medeni durumuna sahiptir. Ancak, gerçek uygulamada alanında bu eşit sivil statüyü kullanmak için günlük fırsatlar ekonomi, politika alanından kadınlar cinsiyetten **asimetrik** kalır.

Cinsiyet vatandaşlığı, yasal koruma rejimi olarak vatandaşlıkla ilgili olarak kadın ve erkek eşitsizliklerin belirtilmesi için tanıtılmıştır.

Bu çalışmanın ana hedefi bu yazı boyunca toplumsal cinsiyet düzenlenmesinin kültürel kimlik ve farkın ifadesinde merkezi önem taşıdığını iddia etmek.

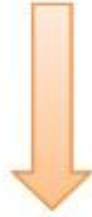
Cinsiyet kadın ya da erkek yapan belirli fiziksel veya biyolojik özelliklerdir . Toplumsal cinsiyet, yalnızca cinsiyet farklılığını açıklamakla kalmaz aynı zamanda cinsler arasındaki eşitsiz güç ilişkilerini de belirler. Kadın ve erkeklerin cinsiyet değerlerini ve rollerini içselleştirmesine -okul, aile, ordu gibi incelenmesine alan açar.

Cinsiyet

KADIN

ERKEK

Genetik

Biyolojik

Fizyolojik

özellikleridir

Genel olarak, vatandaşlık siyasi ve hatta sadece **hukuki** bir terimmiş gibi ele alınmaktadır. Çoğu zaman modern vatandaşlığın dar anlamıyla bir **devlete ait olmakla ilgili hak** olarak görmekteyiz.

Vatandaşlığın kavram ve kurum olarak ortaya çıkışının, Antik Yunan'da siyasal\kamusal alanın ortaya çıkışıyla eş zamanlı olduğu kabul edilmektedir.

Ayrıca, bir çok durumda bir ülkede ikamet etme hakkı olan vatandaşların hepsinin sivil, siyasal ve sosyal haklardan aynı oranda yararlanmadıklarının söylemek mümkündür.

KADIN VE ERKEK ARASINDA YAŞATILAN HER TÜRLÜ FARKLILIK

Kadın

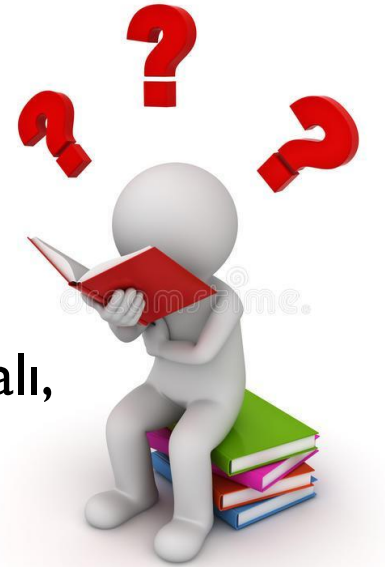

- Annelik kadının en önemli görevi, kadınlığın temel amacıdır.
- Zayıflık, incelik, güzellik, naz, namus, temiz, iffetsiz,
- Yuva yıkıcı, başarısız, anne

Erkek

- Erkekler ağlamaz
- Bozulmaz makineler, hastalanmaz
- Çalışmalı, aile geçimini sağlamalı,

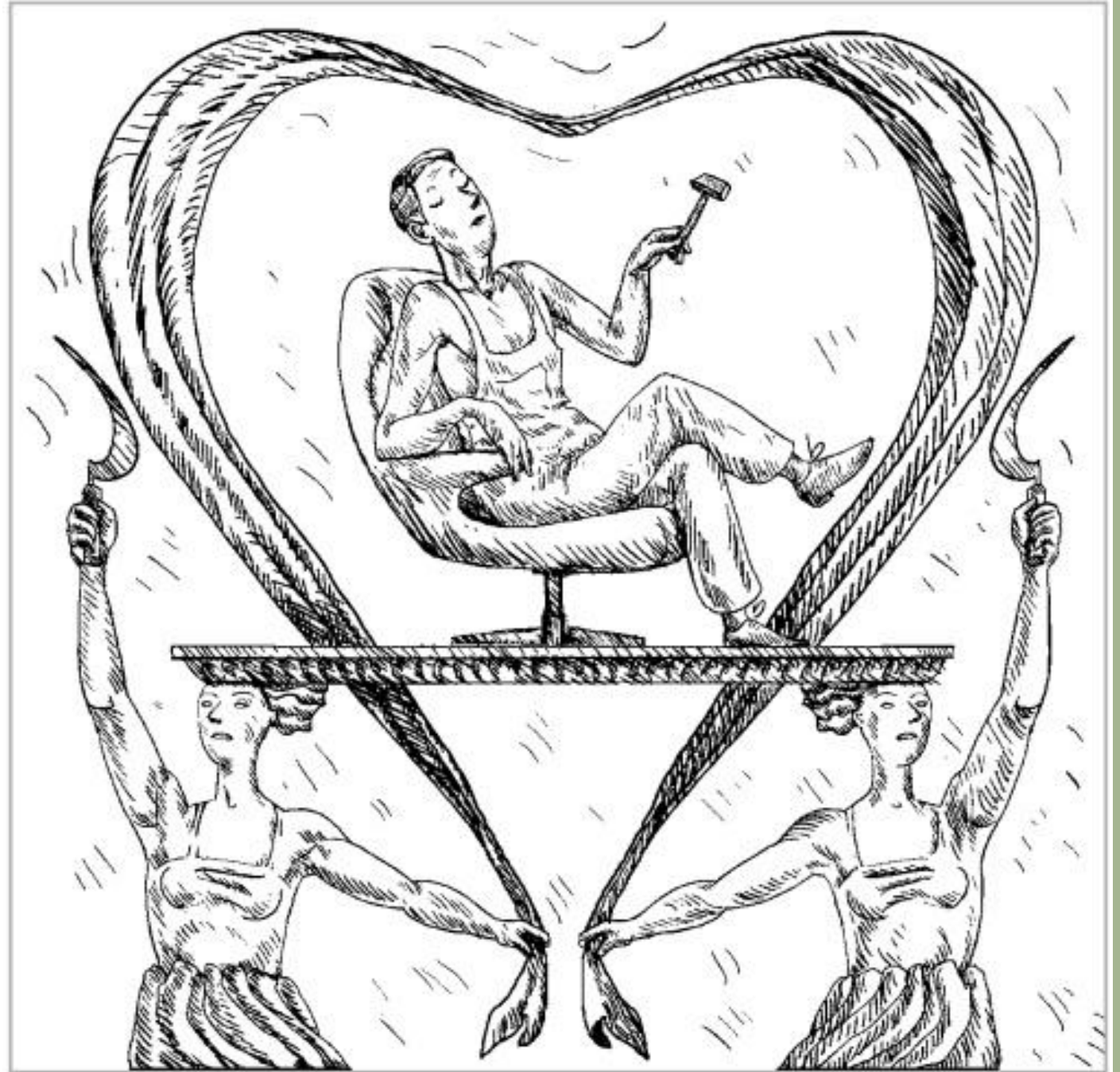
Bir diğer önemli kavram «cinsiyet eşitsizliği`dır» (gender gap). Açıkçası, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortaya çıkışı tarihsel olarak belirlendi - sonuçta, her yerde, kadınlar erkeklerden sonra medeni ve siyasi hakları aldı.

O zaman bir kadın hedeflerine nasıl ulaşabilir?

Haklarını aldığı zaman uzun süre kullanmayı “öğrendiler” - toplantılara ve mitinglere katılmaya, ilgi alanlarına uygun olarak oy kullanmaya vb. Buna göre, kızların, annelerin, eşlerin, sevgililerin ve cinsel partnerlerin rollerini değiştirerek farklı etki stratejileri kullanıyorlar.

Kandiyoti, Deniz 1988.
'Kimlik Kavramı
ve Yetersizlikleri:
Kadınlar ve Ulus',
Cariyeler, Bacılar,
Yurттаşlar içinde.

**Feminizm özerk değil,
onu üreten ulusal bağlamın
anlam çerçevesine bağlıdır©
D.Kandiyoti**

Deniz Kandiyoti (doğum 15 Mart 1944) Ortadoğu ve özellikle Türkiye’de toplumsal cinsiyet ilişkileri ve kalkınma politikalarıyla ilgili çalışmalar yapan bir yazar ve akademisyendir. Doktorasını London School of Economics’ten almıştır.

Özellikle post-kolonyal ve kırsal kalkınma alanlarında toplumsal cinsiyet ve İslam üzerine çalışmaları alanda oldukça etkili olmuştur. İslam’ın etkileri ve kadınlarla ilgili devlet politikalarının anlaşılması yolunda önemli yeni çalışmalara imza atmış ve böylece bu alanın daha fazla dikkat çekmesini sağlamıştır.

Kadınların sosyal vatandaşlık yeri yıllardır feminist araştırmacılar tarafından tartışılmaktadır. Vatandaşlık tartışmaları sırasında ev emeğinin dikkate alınmaması kadınları «**ikinci sınıf**» olarak düşürmektedir ve onlar her zaman dışlanmışlardır. Bu noktada kadınların tüm vatandaşlık haklarına sahip olmaları, ev işlerinin ve bakım emeğinin sosyal vatandaşlıkla nasıl ilişkilendirileceği tartışma konusu olmaktadır.

Yazı, ulusal kimlik ve kültürel farklılık öğelerinin, ne ölçüde kadınlar üzerinde denetim kurduğunu ve kadınların vatandaşlık haklarını ihlal eder biçimde ortaya çıktığını araştırmaktadır.

Deniz Kandiyoti, ataerkil bir toplumda toplumsal cinsiyet ilişkilerini tanımlamak için “yeni ataerkillik” kavramı önerdi.

KAMUSAL ALAN/ÖZEL ALAN (S.WALBY)

Kamusal

- Ortak yaşam
- Profesyonel
- İş ilişkileri
- Devlet

Özel

- Bireysel
- Kişi
- Aile
- Akrabalar

Kandiyoti'ye göre, kadınlar, etnik, ulusal gruplar arasındaki farkların yeniden üretiminde önemli bir rol oynarlar, kültürü taşırlar ve ulusal farkların ayrıcalıklı belirleyicileridirler.

Ayrıca 'ulusun anneleri' olma yükünü de taşırlar. Ulus'un talepleri tıpkı soy, aşiret ya da akrabalarla ilgili temel sadakat bağları kadar zorlayıcı olabilir; fark, bu tür taleplerin tek tek erkekler tarafından değil, devlet tarafından ve devletin yasal yönetim aygıtınca dayatılmasıdır.

Bu yazının ana hedefi bu yazı boyunca toplumsal cinsiyet düzenlenmesinin kültürel kimlik ve farkın ifadesinde merkezi önem taşıdığını iddia etmek.

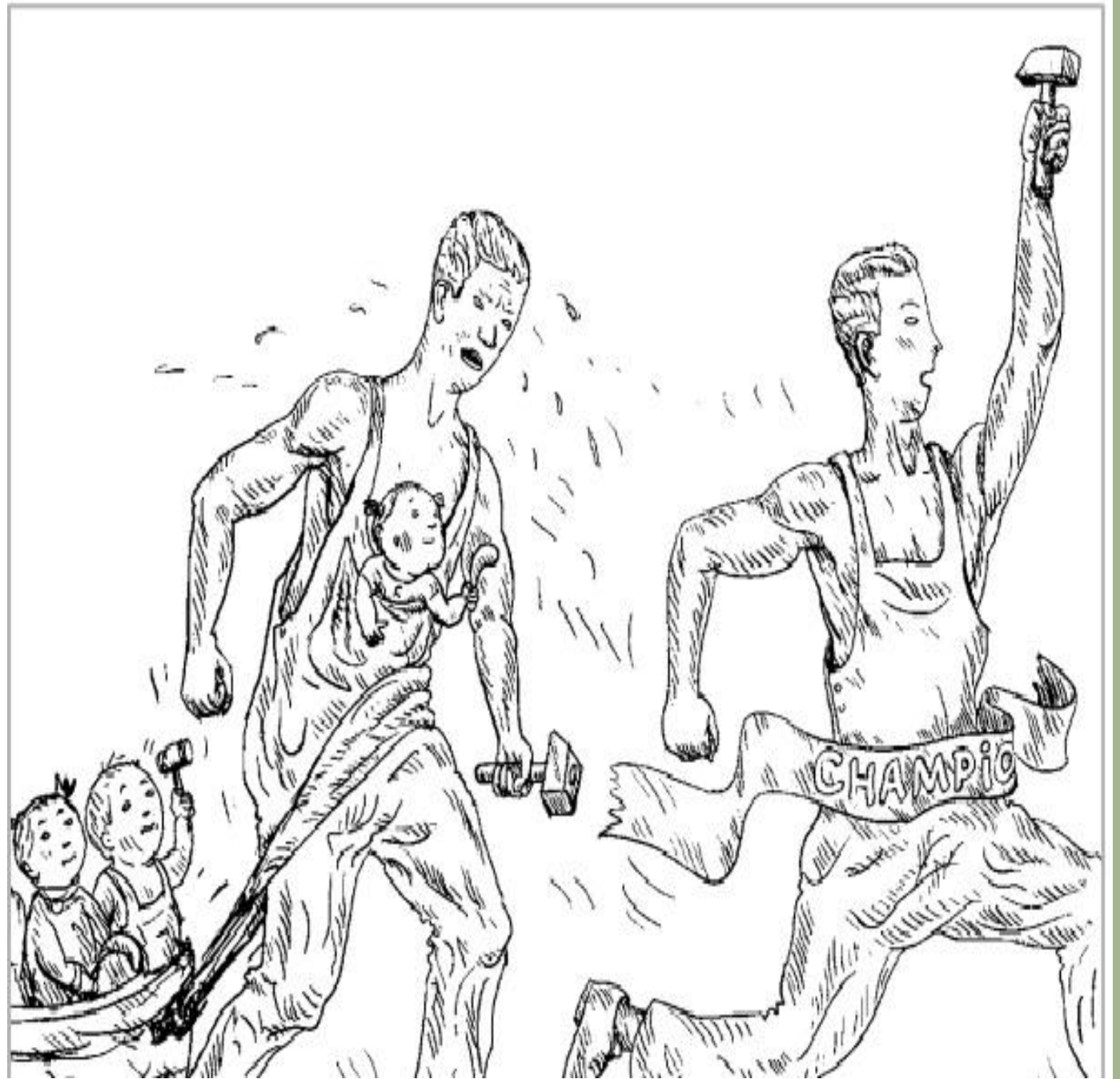
SONUÇ

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların nasıl algılandığına bağlı olarak ortaya çıkar. Tüm dünyada farklı boyutlarda yaşanıyor olsa da toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyete dayalı işbölümü bağlamında ev işleri ve bakım hizmetleri kadınlar tarafından yapılan ve yapılması beklenen işlerdir. Bu beklenti, ev dışında çalışsın ya da çalışmasın kadınları, çocuklara ilişkin bütün görevleri yapmaya zorlamaktadır.

Sonuç olarak, kadınların milliyetçi akımlara dâhil edilmeleri sömürgecilik sonrası toplumların çoğunda zengin belirsizlik ve çelişki örnekleriyle doludur. Reformcular çoğu zaman, kadınların özgürleşmesini meşrulaştırıcı “yerli” model arayışı içinde bir seçici yönetime başvurular. Pek çoğu aydınlanma ideallerinden etkilenmiş ve laik düşüncede olsalar da, kadınların konumundaki herhangi bir değişikliğe ancak ulusal çıkarlara uygun olduğu sürece göz yumulabileceği fikrini zımnen onayladılar.

Sirman, Nükhet. 2009.
«Aile Yoluyla Vatandaşlığın
Kuruluşu»
E.Fuat Keyman and Ahmet
İçduygu,
der. Küreselleşme,
Avrupalaşma
ve Türkiye'de Vatandaşlık.

**Kuramları ve söylemleri
başarmakta kullanılan
anahtar kelime sevgi oldu©
S.Nükhet**

Sirman Nükhet

prof.DR Boğazıcı Üniversitesi

İlgi alanları:

Toplumsal cinsiyet, aile sosyolojisi, sömürge sonrası toplumlar,
sosyolojide yorum

Eğitim bilgileri:

Doktora, University College of London (1988)

Lisans, University College of London (1976)

Bu alışma sömürge sonrası Türkiye bağlamında egemenlik ve vatandaşlık sorunlarına toplumsal cinsiyet perspektifinden bakmayı amaçlamaktadır.

Son yıllarda vatandaşlık üzerine yapılan iki önemli tartışma, bir yandan grup hakları karşısında bireysel haklar meselesini, öte yandan yeniden dağıtım karşısında tanınma meselesini sorunlaştırmıştır (Yuval-Davis 1997).

Vatandaşın tesisi konusundaki tartışmalar, ırk, sınıf ve toplumsal cinsiyetin, özneyi yalın bir vatandaş olarak kuran söylemlerle nasıl keşiştiğini göstermiştir.

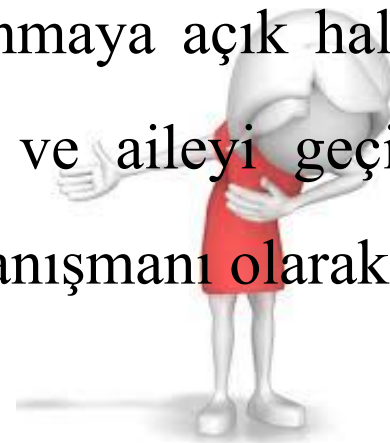
Bu kitabın asıl fikri vatandaş kişiye özel bir hak ve vazifeler destesi ile donatılmış, bu kurucu söylemlere bağlı olarak farklılık gösteren her bir ahlaki özneliğin ve hükümetlerin kendine özgü işleyişlerinin öznesi haline getirilmiştir.

Türkiye'nin durumunda baktığıında, üretilmiş olan özel vatandaşlık şeklinin en iyi, aile yoluyla vatandaşlık olarak tanımlanabilecek olduğunu düşünüyorum. Bu durum ideal vatandaşın bir bireyden ziyade egemen bir koca ya da ona bağımlı bir eş/anne olarak kabul edildiği toplumsal cinsiyete ilişkin bir söyleme işaret etmektedir.

Bunun sonucunda kişinin aile içi söylemdeki konumu, devletin içindeki statüsünü sağlamaktadır.

Diğer yazarlar ulus ve aile arasındaki ilişkiyi daha sosyolojik, yapısal bir zeminle açıklamaya çalışmıştır. Örneğin, Kandiyoti, yeni ailenin özellikle, Osmanlı İmparatorluğu gibi İslami toplumlarda merkezîleşmeyi engelleyen toplumsal yapıları çözmeye yaradığını savunur.

Chatterjee'nin Hindistan'ı göz önünde tutarak kişilerin yaşam öyküleriyle toplumsal konumlarını analiz etmesi gibi, aile pratikleri, toplumsal cinsiyet, kültür ve hatta aşk gibi kişiler arası duygular bile bir arada ele alınmaya açık hale gelmiştir. 1926'da yasalaşan Medeni Kanun kocanın ailenin reisi ve aileyi geçindiren kişi olduğunu bildirir. Kadını ise kocasının yardımcısı ve fikir danışmanı olarak tanımlar.

DOLAYISIYLA, kadınlar aile içinde kocalarına bağımlı kılınmışlardır. Türkiye’de vatandaşın hakları, kurucu birimi olan güçlü çekirdek aile ile güçlü bir modern devlet yaratmak adına kısıtlanabilmektedir.

Yalnızca akıl yoluyla değiştirilen duygularla bu sonuca varılabileceğini fark eder. Yeni kadını tanımlayan artık bu ideale erişebilir. Yeni aileyi kuracak olan da bu yeni kadındır.

1934’te modern aile kurulmaya başladı (evlilikler devletin içinde kaydedilmeye başlamış, nüfus cüzdan, sadece on sekiz yaşının üstündeki kişilerin evlenmesi yasaldır).

Özne, sevgi yoluyla ötekini zihninde bir bütün olmasını sağlayacak boşluğu doldurulabilecek biri gibi tasarlayabilir. Mutluluğun sırrı hep aynıdır: sevgi ve saygı. Anne olmaları ile yüceltilen *kadınlar ise yardımcı ve fikir danışmanı rollerini yerine getirdikleri ölçüde vatandaş olarak kabul edilmişlerdir.*

Sır tutma pratiği öncelikle aile içinde geliştirilmektedir. Türkiye’de aile araştırması yapan tüm sosyal bilimciler doğrudan şu soruyla karşı karşıya gelirler:

“Ne o, ailemizin sırlarını mı öğrenmek istiyorsun?”

Ulusun taşıdığı en büyük sır, ulusal egemenlik pratiğini ve söylemini düzenlerken çekirdek aile dolayısıyla desteklemesidir. **Çekirdek aile** anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşur. Bu aile tipi, endüstrileşme ile gelen sosyal ve ekonomik değişimin bir sonucudur. Endüstri üretimine geçilmesiyle birlikte yeni sanayi işletmeleri kurulmuştur.

Ulus kırılğan bir birliktir ve bu birliğin içinde büyük çatlaklar bulunmaktadır. Bu çatlakları kapatmak için ikincil mitler üretilir. Bu kapatma işlemini gerçekleştirmenin yolu Renan'ın ifade ettiği gibi “unutmayı hatırlamak”, yani diğer kimlikleri, arzuları ve tarihleri unutmaktır.

Bunları başarmakta kullanılan anahtar kelime *sevgi* oldu, zorlayarak yaptırma yerine bireysel arzunun ürettiği bir bağlılık üreten, kişisel bir nitelik olarak tanımlandı.

Özne, sevgi yoluyla ötekini zihninde bir bütün olmasını sağlayacak boşluğu doldurulabilecek biri gibi tasarlayabilir. Mutluluğun sırrı hep aynıdır: sevgi ve saygı. Anne olmaları ile yüceltilen kadınlar ise yardımcı ve fikir danışmanı rollerini yerine getirdikleri ölçüde vatandaş olarak kabul edilmişlerdir.

Bu çalışma Türkiye’de vatandaşlığın söylem olarak inşasının izlerini takip etmeye çalışarak, vatandaşlığın uygulanmakta olan özel biçimini anlayabilmek için cinsel kimliğine göre tanımlanmış öznelerin nasıl ürettiğine yoğunlaşmıştır.

Fraser, Nancy. 2004.
«Kamusal Alanı Yeniden
Düşünmek:
Demokrasi Eleştirisine Bir
Katkı»,
Meral Özbek, der.,
Kamusal Alan içinde.

Nancy Fraser,

20 Mayıs 1947 yılında ABD'de dünyaya gelmiştir. Kimlik politikası eleştirisi etik adalet kavramı üzerine felsefi çalışmaları ile tanınan zamanda çağdaş liberal feminizmin sosyal adalet konularını terk etmenin sağlam bir eleştirmenidir.

Nancy Fraser, lisans derecesini 1969 yılında Bryn Mawr'da felsefe dalında kazanmış ve 1980 yılında felsefe doktorasını almıştır. Uzun yıllar Northwestern Üniversitesinde felsefe bölümünde ders vermiştir.

Almanya, Fransa, İspanya ve Hollanda'daki üniversitelerde profesör olmuş.

Eserinde yazar Habermas'ın yazılarına dayanıyordur. Habermas'ın çalışmasında 1962'de Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü adlı kitabında 'kamusal alan' kavramıdır. Habermasçı anlamıyla 'kamusal alan' fikri, bu tür problemlerin üstesinden gelmeye yardımcı olabilecek kavramsal bir kaynak. Modern toplumlarda, politik katılımın konuşma (talk) ortamı aracılığıyla icra edildiği bir sahneye işaret ediyor.

Habermas anlamıyla kamusal alan aynı zamanda resmi-ekonomiden de kavramsal olarak ayrı; pazar ilişkilerinin değil, söylemli ilişkilerin alanı; satın alma ve satmak yerine, tartışma (debate) ve müzakere (deliberate) için bir sahne.

Bu makalede, Habermas'm kamusal alan fikri gibi bir fikir eleştirel toplumsal kuram ve demokratik politika pratiği açısından vazgeçilmez olduğunu temel bir öncül olarak ele alacağım.

Habermas'a göre, burjuva kamusal alan anlayışının ütöpik potansiyeli pratikte hiçbir zaman bütünüyle gerçekleşmedi. 'Toplumsal sorun' öne çıktı; toplum, sınıf mücadelesiyle kutuplaştı ve kamu, birbiriyle çatışan çıkar grupları kitlesi olarak parçalandı.

Habermas'ın betimlediği biçimiyle özgül-burjuva erkek yanlısı bir kamusal alan kavramının merkezi dört varsayımını sorguladığını iddia edeceğim.

Sorgulanan varsayımlar şunlardır:

1. Bir kamusal alandaki katılımcıların statü farklarını paranteze alarak.

2. Birbiriyle çatışan türlü kamuların çoğalmasının

3. Kamusal alanlardaki söylemin, ortak iyi üzerinde bir müzakereyle sınırlandırılması gerektiği;

4. Sivil toplum ile devlet arasında keskin bir ayrılık çizgisi çekilmesi varsayım.

Kamusallık kavramı:

1.devletle ilgili

2.herkesçe erişilebilir ve herkesi ilgilendiren

3.ortak iyi veya paylaşılan çıkar/yararla ilgili anlamlarına gelebilir.

4.bir pazar ekonomisinde özel mülkiyetle ilgili;

5. cinsel yaşam da dahil olmak üzere mahrem eviçi veya kişisel (şahsi) yaşamla ilgili

Kamusal alan devlet değildir; devleti dengeleyen bir karşı ağırlık oluşturma işlevi görebilecek olan hükümet-dışı söylemsel fikirler gövdesidir.

Sivil toplum ile devlet arasında keskin bir ayrım çizgisinin gerekli olduğunu savunur. Sonuçta zayıf kamular, müzakere pratiği yalnızca fikir oluşturma sürecinden olan ve aynı anda karar verme sürecini kapsamayan kamular ortaya çıkar.

Güçlü kamu - olarak adlandıracağım kamular, yani söylemiyle hem fikir oluşturma hem de karar verme süreçlerini kapsayan kamulardır.

Sonuç olarak, bu makalede gerçekleştirdiğime inandığım tartışmaları özetleyim. Habermas tarafından betimlenen burjuva kamusal alan kavrayışının, geç Kapitalist toplumlarda varolan demokrasilerin sınırlarına yönelik bir eleştiri için eterli olmadığını göstermiş bulunmaktadır.

Bir düzeyde argümanlarım, burjuva Kavrayışının normatif bir ideal olarak temelsizliğini ortaya koyuyor. Bu yönde, kamusal alanla ilgili yeterli bir kavrayışın toplumsal eşitsizliğin salt paran teze alınmasıyla yetinemeyeceğini, eşitsizliğin tümüyle ortadan kaldırılması gerektiğini göstermektedir.

KAYNAKLAR:

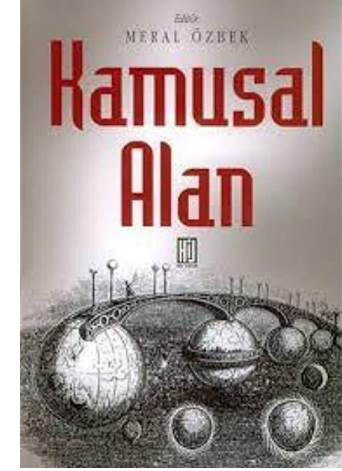
Deniz Kandiyoti

1988. 'Kimlik Kavramı ve Yetersizlikleri: Kadınlar ve Ulus', Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar içinde.

Sirman Nükhet

2009. 'Aile Yoluyla Vatandaşlığın Kuruluşu,' E.Fuat Keyman and Ahmet İçduygu, der. Küreselleşme, Avrupalasma ve Türkiye'de Vatandaşlık.

Fraser Nancy

2004. «Kamusal Alanı Yeniden Düşünmek: Demokrasi Eleştirisine Bir Katkı,» Meral Özbek, der., Kamusal Alan içinde.

